

Comhar

EAGRÁN 10

2018

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

Tá COMHAR faoi chomaoín ag COGG
as maoiniú a chur ar fáil don iris seo

Eagarfhocal

Mo mhíle buíochas libh go léir – idir mhúinteoir agus mhic léinn – a sheol saothar chugainn don eagrán seo den iris Comhar Óg.

Caithfidh mé a rá go bhféadfainn iris iomlán a líonadh le dánta a tháinig chugainn faoi stoirmeacha an gheimhridh – go háirithe Stoirm Ophelia. Bhí roinnt mhaith dánta faoi stoirmeacha tagtha isteach sular tharla Ophelia in aon chor ach is léir go ndeachaigh an stoirm áirithe sin i bhfeidhm ar go leor scríbhneoirí. Maidir le Stoirm Emma agus na laethanta bána sneachta ag deireadh Feabhra/ tús an Mhárta, caithfidh go raibh gach duine róghnóthach amuigh ag spraoi sa sneachta seachas dul i mbun pinn!

Roghnaigh mise na *dánta stoirme* ba mhó a chuaigh i bhfeidhm orm féin agus tá go leor leor acu sin le léamh anseo. Agus sibh á léamh, bígí ag faire amach do dhánta a thugann dearcadh nua dúinn ar stoirm.

Thaítin an greann liom i ndán Leo Mandal ó Choláiste Eoin, Baile Átha Cliath agus é ag rá gurb é atá sa stoirm ná sraoth á ligan ag Dia.

I gcás Lorna Ní Chosgara ó Choláiste Feichín, Corr na Móna, chuala sí amhránaíocht agus ceol agus dragúin sa stoirm agus bhí íomhá spéisiúil ag Justine Ní Shíomóin ón scoil chéanna. Ina dán siúd bhí na scamaill agus an gaoth i mbun bulaíochta ar an domhan.

Dán stoirme faoin trampailín ag imeacht le gaoth a scríobh Amber Moses agus Katie Ní Dhónaill, Coláiste Pobail, Rathchairn. (Coinneoidh mé súil amach do thrampailíní eitilte an chéad uair eile a bhíonn stoirm ann!)

Dúirt De Anna Blue, Coláiste Cholmcille, Indreabhán, nach ndearna an stoirm mórán dochair – Chorraigh Ophelia cúpla duilleog. B'ín uile.

Bhí an tuairim chéanna ag roinnt daltaí ó Phobalscoil Chorca Dhuibhne. Agus mar a dúirt Sibéal Ní Ógáin ní hé lá na gaoithe lá na scolb.

Ach thar aon dán stoirme eile, caithfidh mé a rá go ndeachaigh *Stoirm an Bháis* le Róisín Ní Shúilleabháin, Coláiste na bPíarsach, Ros Muc, i bhfeidhm go mór orm. Dán an-chumhachtach é seo agus fanfaidh sé liom go ceann i bhfad.

Mholfaínn do gach duine breathnú go cúramach ar na dánta stoirme go léir agus ar na léargais éagsúla a fuaireamar ar stoirmeacha – an stoirm ina gadaí, an stoirm ina cogadh, an stoirm ina spéirling scanrúil. Mholfaínn daoibh freisin iarracht

a dhéanamh peirspictíocht nua a lorg agus an chéad dán eile á scríobh agat féin.

Éiríonn leis na dánta is fearr léargas úrnua a thabhairt dúinn. Is cuimhín liom grúpa daltaí bunscoile i mBaile Átha Cliath a scríobh dán dhá líne uair amháin faoi chrann. An léargas úr a bhí acu ná Fathach aonchosach ar drochlá gruaige.

Ní dhearna na daltaí seo cur síos díreach ar an gcrann agus na géaga agus na duilleoga – ach bhí gach cuid den chrann le feiceáil sa chur síos gairid a rinne sin. Is féidir an crann mór a shamhlú, é ina sheasamh go hard mar a bheadh fathach ann. Agus nach álainn an cur síos atá déanta ar na géaga is na duilleoga san íomhá sin 'drochlá gruaige'.

Bígí ag smaoineamh air seo amach anseo agus sibh ag scríobh.

I measc scríbhinní eile a chuaigh i bhfeidhm go mór orm bhí *Giorria na dTrí gCluas* le Liam Ó hÓgáin, Pobalscoil Chorca Dhuibhne. Canúint cheolmhar, álainn Chorca Dhuibhne le feiceáil anseo agus rinne mé cinneadh gan caighdeánú a dhéanamh ar an scéal seo. Mholfaínn, freisin, do gach duine dánta na ndaltaí ó Choláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí, a léamh. Rinne an grúpa daltaí seo togra scríbhneoireachta bunaithe ar chúrsaí imirce. Tá cuid de na dánta sin le léamh san eagrán seo agus beidh a thuilleadh le léamh in eagrán an fhómhair.

Mar a tharlaíonn i gcónaí, ní bhíonn go leor spáis san iris do gach dán agus gach scéal a chuirtear chugainn ach cuirfear a thuilleadh i gcló sa chéad eagrán eile. Nach iontach go bhfuil an oiread sin daoine óga ag scríobh. Coinnígí oraibh agus seolaigí dánta, ailt, scéalta, pictiúir chugainn ag gno@comhar.ie

Mar eolas do na múinteoirí - le maoiniú ó COGG - bímse ag taisteal na tíre agus ceardlanna scríbhneoireachta á ndéanamh agam i ngaelscoileanna agus scoileanna gaeltachta.

Tháinig cuid de shaothar na hirise seo as na ceardlanna sin. Má tá múinteoirí Gaeilge nó príomhoidí ag iarraidh ceardlaine is féidir nóta a chur chugamsa ag ainenighlinn@gmail.com agus cuirfidh mé ar an liosta feithimh sibh.

Bainigí sult as Comhar Óg 10.

Bígí ag léamh agus bígí ag scríobh.

Áine Ní Ghlinn (Eagarthóir)

Amhránaíocht na Spéire

Ceol ón mbean sí
 Dragún ag ionsaí
 Dreapadóireacht ag an ngaoth

Fathach ag damhsa
 Seinm is canadh
 Seo amhránaíocht na spéire

Lorna Ní Chosgara,
 Coláiste Naomh Feichín,
 Corr na Móna

Sraoth

'Aitsiú!' arsa Dia.
 'Gabh mo leithscéal.
 Tá súil agam nach ndéanfaidh
 sé sin mórán dochair.'

Leo Mandal,
 Coláiste Eoin, BÁC

Stop an Domhan

Stop an domhan de bheith ag corraí
 Ag fanacht le do ghaoth
 Ach níor tharla sé ar chor ar bith.
 Corraíodh cúpla duilleog
 Is chodail muid go sámh.
 Ach ní fearacht sin ag clanna
 Iad siúd a sheol tú suas ar Neamh.
 Tá súil agam go dtuigeann tú
 Nach bhfuil do chomhluadar uainn níos mó.

Cloisim go bhfuil do chara, Brian
 Ag teacht chugainn ar cuairt
 Ach abair leis más é do thoil é
 Gan mo ghruaig a mhilleadh!

Tuigim, a Mháthair an Nádúir -
 'Tú crosta faoin damaíste a dhéantar duit
 Ach más féidir laghdú a dhéanamh
 Ar an tubaiste ón spéirling,
 Déan é agus spárálfar muid!

De Anna Blue,
 Coláiste Cholmcille, Indreabhán, Co na Gaillimhe

Stoirm an Bháis

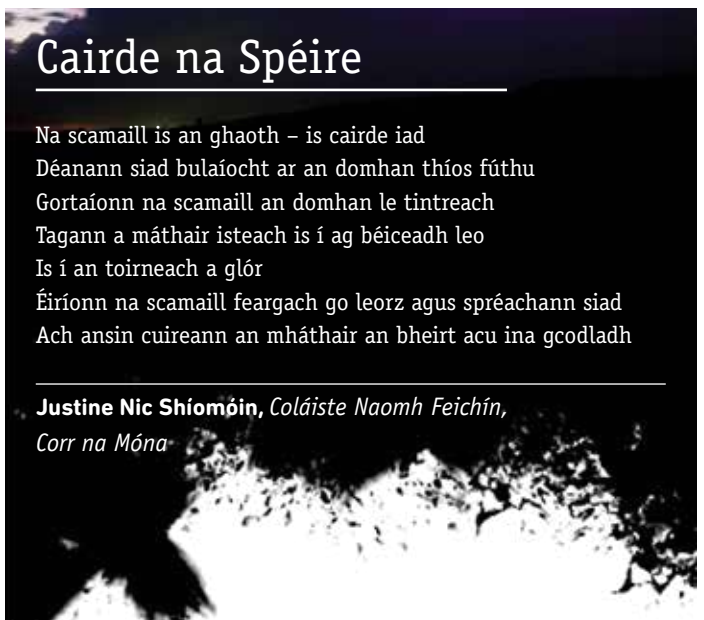
In áit éigin eile ar domhan tá stoirm eile ar siúl.
 Saol eile scriosta go deo.
 Faightos ar chuile dhuine roimh an stoirm seo.
 Ach níl aon dul as stoirm seo an bháis.
 Is í an bháisteach na deora ag titim go suarach.
 Is í an ghaoth an bhéicíl a dhéanann bean a chaill a mac.
 Is í an toirneach an saighead a théann isteach i do chroí.
 Gach áit chomh dorcha is gan aon ghrian i do shaol.
 Imeoidh an stoirm seo tar éis tamaill ach is cuma.
 Tá an dochar déanta ag stoirm an bháis.

Róisín Ní Shúilleabháin,
 Coláiste na bPíarsach, Ros Muc

Cairde na Spéire

Na scamaill is an ghaoth – is cairde iad
 Déanann siad bulaíocht ar an domhan thíos fúthu
 Gortaíonn na scamaill an domhan le tintreach
 Tagann a máthair isteach is í ag béiceadh leo
 Is í an toirneach a glór
 Éiríonn na scamaill feargach go leorz agus spréachann siad
 Ach ansin cuireann an mháthair an bheirt acu ina gcodladh

Justine Nic Shiomóin, Coláiste Naomh Feichín,
 Corr na Móna

An Spéirling

Chuala ar an nuacht go mbeadh stoirm ag teacht,
Ophelia a baisteadh ar an spéirling sin,
Bhí eagla ar gach éinne agus d'fhanadar istigh
Chun saoirse a fháil ón doineann.

Nuair a tháinig an spéirling bhí iontas ar dhaoine,
Ní raibh sí chomh holc is a dúirt bean na haimsire,
Ach báisteach, gaoth is crá croí,
Is ní hé lá na gaoithe lá na scolb!

Sibéal Ní Ógáin,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Dochar

Nuair a chloiseann tú faoi stoirm
smaoiníonn tú ar an dochar.
Nuair a chloiseann tú faoin dochar
Smaoiníonn tú ar stoirm.

Nuair a chloiseann tú faoi chrann tite
smaoiníonn tú ar ghaoth láidir.
Nuair a chloiseann tú faoi ghaoth láidir
smaoiníonn tú ar an stoirm.

Nuair a chloiseann tú faoi bháisteach throm
smaoiníonn tú ar thuilte.
Nuair a chloiseann tú faoi thuilte
Smaoiníonn tú ar bháisteach throm na stoirme.

Nuair a chloiseann tú faoi thintreach
smaoiníonn tú ar leictreachas imithe.
Nuair a chloiseann tú faoi leictreachas imithe
Smaoiníonn tú ar an tintreach.

Nuair a chloiseann tú faoi stoirm
smaoiníonn tú ar an dochar.
Nuair a chloiseann tú faoin dochar
Smaoiníonn tú ar stoirm.

Lisa Ní Niadh,
Coláiste na bPíarsach, Ros Muc

Trampailín ar Iarraidh

An tír dúnta síos don lá
An trampailín imithe le gaoth
Ní bheidh aon duine
Ag léim is ag léim níos mó
Beidh na páistí ag caoineadh go deo!

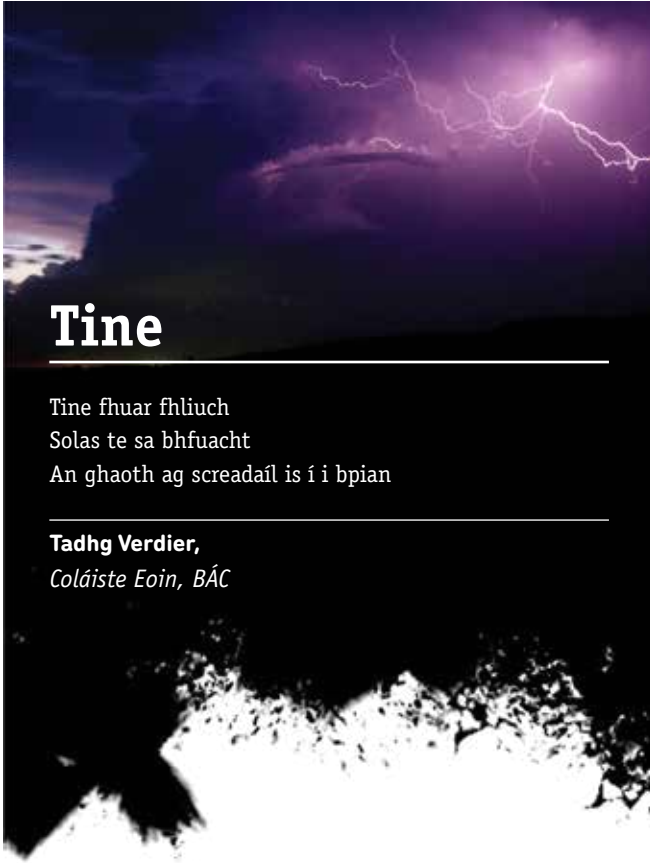
Amber Moses & Katie Ní Dhónaill,
Coláiste Pobail Ráth Chairn

An tAnfa

Bhí sé fuar agus bhí sé cruaidh
Bhí an ghaoth ag teacht aduaidh.
Scríosadh a lán tite agus botháin.
Bhí daoine faoi bhrón agus daoine gan lón.
Leagadh na pollaí leictreachais
Agus na pollaí fóin.
Bhí daoine i gcrúachás
Agus fuair triúr bás.

Antaine Ó Séaghdha,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Tine

Tine fhuar fhliuch
Solas te sa bhfuacht
An ghaoth ag screadaíl is í i bpian

Tadhg Verdier,
Coláiste Eoin, BÁC

Scanrúil

Cloisim fuaimeanna na stoirme
Tá siad ard, scanrúil
Tá an spéir chomh dubh
Tá an aimsir scanrúil
Feicim clabhta mór, dubh sa spéir
Leanann an toirneach ar feadh na hoíche
Leanann na lasracha tintrí ar feadh na hoíche
Tá an oíche chomh scanrúil
Ní chloisim aon rud ar an mbóthar
Níl le cloisteáil ach an toirneach

Sophia Nic Dhonnacha,
Coláiste na bPiarsach, Ros Muc

Tintreach

Solas ar feadh soicind amháin
Uair sa mhí nó uair sa bhliain
Tagaim amach chun solas a thabhairt don domhan.

Ruairí Ó Broin,
Coláiste Eoin, BÁC

An Fharraige

Tá sí ag gaoch orm – an ghrian
Í ag iarraidh orm dul léi
Má imím léi múchfar an solas
Gheobhaidh an domhan bás

Fanfaidh mé anseo liom féin
Ag éisteacht leis an ngáire ón talamh tirim
Ag cur mo chuid mothúchán síos
Go bun na farraige doimhne

Anna Ní Bhraonáin,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Crann

Athraíonn dath a chuid gruaige
Ó ghlas go dearg nuair a bhíonn sí réidh le titim
Fásfaidh an ghruaig arís san Earrach
ach go dtí sin beidh an crann maol

Úsáideann na héin é
nuair a bhíonn an aimsir go maith
Nuair a bhíonn sé fuar
eitlíonn siad leo go tíortha teo

Is cara é an crann le gach rud beo

Síofra Ní Dhonnchú,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Cinneadh an Chréatúir

Créatúr beag ar chrann ard
An duais thíos ar an talamh
A shúile móra ag lonradh is é
Ag smaoineamh ar an duais
Déanann sé an cinneadh
Léimeann sé
Déanann a chosa torann beag
Ar an talamh
An duais ina radharc
Is dearcán iontach é.

Laoise Nic Uilic,
Coláiste Pobail Ráth Chairn

An tIora Rua

Bhí iora rua ar chrann
Agus ina lapa bhí peann,
Bhí sé ag scríobh ar pháipéar
Is ní fios dom cad 'na thaobh.
Chuas i bhfolach
Is bhíos ag faire air,
D'fhéach sé orm
Is rith leis go mear.

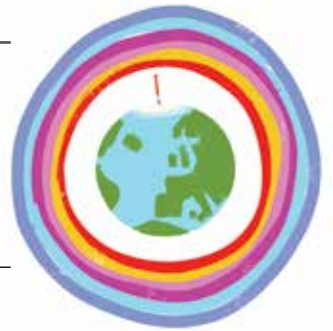
Liam Ó hÓgáin,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

An Drochaimsir

Níl aon spéir againn in Éirinn.
I dtíortha eile feictear an spéir.
Ach is cuma liomsa.
Féachfaidh mé ar na réaltaí
Thuas san aer.

Seosamh Mac L,
Coláiste Pobail Ráth Chairn

Brón na Báistí

Thosaigh an spéir ag caoineadh
mar go raibh brón uirthi.
D'ardaigh an fharraige agus
an stoirm ag teacht.
Bhí brón ar na daoine
mar gheall ar an mbáisteach.
Bhí brón ar an spéir
agus í ag caoineadh.
Bhí a fhios ag an spéir
go raibh uirthi an domhan a ghlanadh
leis an mbáisteach.

Riona de Búrca,
Coláiste na bPiarsach, Ros Muc

Giorria na dTrí Chluas

Bhí baintreach fir ann ina chónaí fadó i nDún Chaoin. Dáithí ab ainm dó. Bhí aon mhac amháin aige darbh ainm Éamonn. Ní raibh mórán airgid acu, go deimhin bhí saol ana-dhian acu agus bhí mórán d'ainnise an tsaol feicthe acu. Bhí tigin beag acu ag féachaint amach ar an Oileán Tiar ar shleasa Shliabh an Fhiolair i mBaile Bhiocáire. Bhí bó agus fiche nó mar sin caoirigh acu agus bhainidís móin cúpla uair sa bhliain chun an tigh a théamh.

Lá amháin chuadar go barra Shliabh an Fhiolair chun an mhóin a thabhairt abhaile. Nuair a bhí roinnt málaí líonta acu, shuíodar síos ar an gclaí chun braon tae a ól agus greim bídh a ithe. Tar éis tamaill d'fhéach Éamonn suas agus chonaic sé giorria tamall beag uathu suite sa bhfraoch. Bhí cuma dhifriúil ar an ngiorria áirithe seo, áfach.

"Tá trí chluas ag an ngiorria sin," arsa Éamonn i gcogair lena athair agus iontas an domhain air. D'fhéach Dáithí air.

"Ó," ar seisean, "deirtí fadó dá mbéarfá ar ghiorria le trí chluas go mbeadh an t-ádh leat don chuid eile dod' shaol".

Chuimhnigh Éamonn ar feadh soicind.

"Béarfadsa air siúd" ar seisean agus léim sé suas ar hap a' tairne agus rith sé i dtreo an ghiorria.

Nuair a chonaic an giorria Éamonn ag teacht ina threo, chas sé go tapaidh agus rith sé cosa in airde síos an bóithrín agus léim sé thar claí isteach i nGarraí an Aitinn gan fiú féachaint taobh thiar dhó. Cheap an giorria go raibh aige ach dá thapúla is a bhí an giorria bhí Éamonn ag coimeád suas leis mar go raibh sé óg, luafar, tapaidh. Thug an giorria fén Droichead Bán, agus chuaigh sé i bpoll taobh thíos den droichead. Nuair a shroich Éamonn an droichead ní raibh an giorria le feiscint in aon áit ach bhí tuairim aige go raibh an giorria fén droichead. Chaith sé cloch isteach san abhainn chun an giorria

a scanrú. Ar iompú boise bhí an rás tosnaíthe arís agus an bheirt acu ag rith ar nós na gaoithe. Léim an giorria thar claí isteach i bPáirc na mBánach agus i dtreo na farraige. Cheap Éamonn go raibh sé aige ach chas an giorria go tobann.

"Ní stadfadsa go dtí go mbeidh beirthe agam ort," a dúirt Éamonn leis féin.

Lean an bheirt acu ar aghaidh ag rith trí ghoirt agus ag léim thar clathacha. Gach uair a cheapfadh Éamonn go raibh an giorria aige, chasfadh sé treo amháin nó treo eile agus d'éalódh sé uaidh.

Rith an giorria i dtreo Chom Dhíneol agus Éamonn go tiubh, te, tapaidh ina dhiaidh. Ansan rith an giorria isteach sa Ghleann Ard, timpeall ar Pháirc an Dúna agus amach ar an nDún Mór. Nuair a chonaic Éamonn an giorria ag dul síos go dtí An Scraig bhí 'fhios aige go raibh sé aige.

"Tá tú teanntaithe anois agam a mhic ó," a dúirt Éamonn.

Ní raibh aon chuid de thalamh na hÉireann fágtha ag an ngiorria le héalú uaidh. Stadadar, agus d'fhéachadar isteach sa dá shúil ar a chéile, an garsún agus an giorria. Bhí saothar orthu tar éis an ráis. Thosnaigh Éamonn ag déanamh ar an ngiorria go deas mall. Nuair a bhí sé cúpla troigh uaidh, labhair an giorria.

"Géillim, géillim - tá buaite agat orm," arsa an giorria.

"Tá giorria na dtrí chluas teanntaithe agat. Is mó fear a dhein iarracht breith orm ach is tusa an chéad fhear a dhein an beart. Impím ort scaoileadh liom, áfach. Má scaoileann tú saor mé geallaimse duit go leanfaidh ádh agus sonas tú féin agus gach aon duine a bhaineann leat don chuid eile de bhur saol".

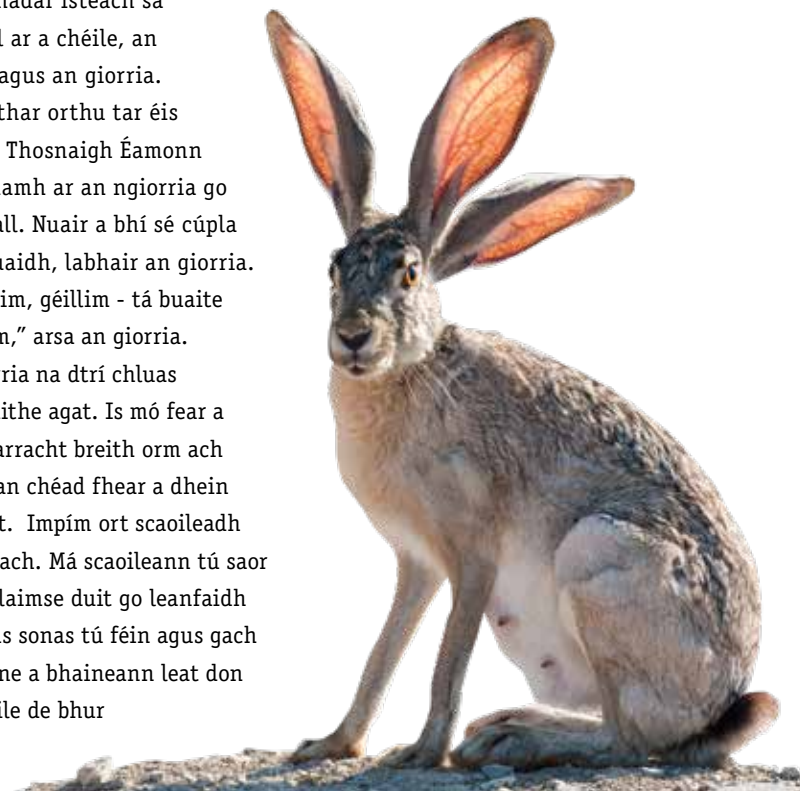
"Bíodh sé ina mhargadh mar sin," arsa Éamonn agus sheas sé siar agus lig sé don ghiorria éalú.

Shiúil Éamonn thar n-ais i dtreo a thí agus é ana-shásta leis féin. Nuair a shroich sé a thigh, chonaic sé rud éigint ag glioscarnach sa chlaí. Chrom sé síos agus phioc sé suas é. Lión a chroí le háthas agus thosnaigh sé ag rince timpeall. Cad a bhí ann ach píosa mór óir. Rith sé isteach sa tigh agus thaispeáin sé dá athair é. Las aghaidh Dháithí le háthas.

"Ná dúrt leat, a gharsúin, go mbeadh an t-ádh leat dá mbearfá ar an ngiorria," ar seisean agus é ag gáirí.

Mhair an bheirt acu le chéile as san amach i nDún Chaoin, iad lán d'airgid agus iad i mbarr a sláinte don chuid eile dá saol.

Liam Ó hÓgáin,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne
Bhuaigh an scéal seo duais
Oireachtais 2017

Dúnmharú

Bhí Seán ceithre bliana déag d'aois. Bhí sé ina chónaí i lár chathair Bhaile Átha Cliath. Bhí sé sa tríú bliain agus é ag déanamh staidéir don Teastas Sóisearach. Bhí go leor strus air. Ansin lá amháin ag am lóin, tháinig grúpa ón gcúigiú bliain anall chuige agus thairg siad drugaí dó. Dúirt sé nach raibh sé á n-iarraidh. Chuile lá as sin amach bhí siad ag cur níos mó agus níos mó brú air. Ar deireadh, thart ar mhí roimh an Teastas Sóisearach ghéill sé. D'éirigh sé tinn nuair a thóg sé iad agus tugadh chuig an ospidéal é. Cailleadh é an tseachtain ina dhiaidh sin. Bhí a mháthair trína chéile nuair a d'inis an dochtúir di go raibh substaint mhídhleath

ach ina chóras fola. Ní fhaca an dochtúir a leithéid de dhruaga riamh agus ghlac sé sampla de. Chuir sé ar aghaidh chuig an tsaotharlann é agus fuarthas amach gur nimh francaigh a bhí ann. Cuireadh an grúpa as an gcúigiú bliain os comhair na cúirte agus cuireadh dúnmharú ina leith. Dúnadh an scoil fad is a bhí fios-rúchán ar siúl. Mór an trua nár inis Seán an scéal dá mháthair.

Ciarán Ó Diomsaigh,
Coláiste Chroí Mhuire,
An Spidéal.

Ní Thagann Ciall Roimh Aois

"A Mhéabh, tá tú ag imeacht go teach Mhamó anois díreach!" a scread Mam suas an staighre. Smaoinigh mé ar theach Mhamó sa Ghréig, gan aon teach thart timpeall air. Teach beag, ciúin, brónach. Théadh muid ar cuairt chuig teach Mhamó gach uile Domhnach. "A Mhéabh" a scairt Mam arís. Dúisíodh as mo bhrioglóid mé. "Táim ag teacht!" a dúirt mé go lagmhisniúil. Shroich muid teach Mhamó. Bhí sí ag seasamh ag an doras ag fanacht orainn mar ba ghnách léi. "A Sheáin, tá tú anseo a stór," a dúirt Mamó. "A Mham, is mise atá ann, d'ínion Máire," a d'fhreagair mo Mham le deora ina súile. "Cá bhfuil Seán, mar sin?" a d'fhiafraigh sí. Labhair mise go lách léi. "Tá sé imithe ar feadh píosa, a Mhamó". Bhásaigh Seán, a fear céile, dhá bhliain roimhe sin i bpléascán nuair a bhí sé san arm. Níos deireanaí, nuair a bhí Mam imithe ag siopadóireacht thosaigh Mamó ag cur na n-éadaí sa mhiasniteoir. "Ó, a Mhamó! Tá mearbhall ceart ort. Ní hé

sin an....." Níor choinnigh mé orm ag caint. Cén mhaith a bhí ann? Bhí Mamó ina domhan féin. Níor chuala sí aon duine a thuilleadh. "Tá mé chun scéal a insint duit, a Mhamó, faoi bhean a bhfuil an-aithne agat uirthi." Shuigh an bheirt againn síos ar an tolg. "Bean le gruaig dhonn, súile glasa agus éadaí galánta a bhí inti. Ba bhreá léi a bheith ag canadh ach lá amháin fuair sí drochscéal. Bhí a fear céile tar éis bháis. Stop sí de bheith ag canadh. Níor chaith sí éadaí galánta a thuilleadh. Bhí gach duine thart uirthi dearmadta aici. Is tusa an bhean sin, a Mhamó. Cá bhfuil tú imithe? Tar ar ais!" Bhí tocht orm tar éis an méid sin a rá agus deora i mo shúile agam. Thug mé mo Mham faoi deara ag ursain an dorais. Chuala sí gach rud a dúirt mé. "A Mhéabh, a stór! Tá brón orm. Tá brón orm nár inis mé duit ach tá Alzheimer's ar Mhamó le tamall." Go tobann thosaigh Mamó ag rith. Shleamhnaigh sí agus bhuail sí a ceann ar na tileanna ar an urlár. "A Mhamó!" a scread mé ach bhí a fhios agam go raibh sé ródheireanach. Bhí sí imithe. Uaireanta,

i gcás Mamónna, ní thagann ciall roimh aois.

Holly Robertson,
Coláiste Chroí Mhuire, An Spidéal

An Spéirling

Spéirling a tháinig lá amháin

Báisteach agus gála a bhí ann

Spéir dhorcha agus tonnta móra

Damáiste á dhéanamh, ag scriosadh an dúlra

Na hainmhithe go léir ina mbotháin

Á gcosaint ón aimsir uafásach

Gach éinne an-eaglach agus an-fhuar

Ach áthas orthu an lá dár gcionn

Spéir ghorm, grian ag taitneamh

Peata lae tar éis na stoirme

Caoimhe Ní Bheaglaioich,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Droichead

Rinne Apollo é

agus é tuirseach de bheith

ag tarraingt na gréine trasna an domhain

Rinne sé margadh le Poseidon

Chuirfeadh Poseidon bogha báistí in airde sa spéir

Ansin bheadh sé níos taitneamhaí d'Apollo

agus é ag tarraingt na gréine

Oscar Ó Fearghaile,

Coláiste Eoin, BÁC

Péint Ildaite

Seacht líne ag dul trasna na spéire

Lonradh na gréine mar a bheadh scuab phéinte

Cruthaíonn sé dath i ndiaidh datha

Pictiúr den áilleacht

Portráid den bhandia álainn

A thugann barróg don domhan

Aindrias Ó Floinn,

Coláiste Eoin, BÁC

Scéal

Bíonn a scéal féin ag gach braon báistí

Braonta difriúla leis na mílte scéal

Sula dtiteann siad go talamh

Emily McAleese,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Ceannbhán

Ag séideadh sa ghaoth

Istigh sa chré

Sin an ceannbhán

Timpeall an phortaigh

Uaireanta salach

Sin an ceannbhán

Ó lá go lá

Ag titim agus ag fáil bháis

Sin an ceannbhán

Caoimhe Nic Eoin,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Coiscéim

Coiscéim ar choiscéim

Siúlaim i dtreo an deiridh

Ansin cuirim mo chos amach romham

Níl aon choiscéim fágtha ...

Meadhbha Reddin,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Go Luath Ar Maidin

Go luath ar maidin a tháinig an gloach
A stróic ár ndomhan as a chéile.
Piléar dár saol faoi dheireadh
Ag titim inár measc.

Go luath ar maidin a líonadh an séipéal.
Pobal sollúnta bailithe.
Scéalta is óráidí ón sagart is ó do mhuintir
Ón uair go raibh tú linn.

Go luath ar maidin a cuireadh i do luí thú.
Cónra throm ar ghualainn láidir.
Slán deireanach amháin.
Na haingil a threoraigh ar Neamh thú
Is do shaothar cineálta faoi dheireadh íoctha ar ais.

Seán de Grá, Coláiste Eoin, BÁC

Bhuaigh an dán seo duais Oireachtais 2017

Is Mise

Is mise an crann mór
An crann is mó sa choill
Níos airde ná mo chlann
Féachaim anuas ar mo chlann
Féachaim anuas ar na crainn
Agus ar an bhfarráige mhór
Feicim na dathanna
Dathanna deasa
Dathanna dubha
Feicim daoine ag snámh sa bhfarráige
Feicim daoine ag iascaireacht
Feicim gach rud
Ach san oíche ní fheicim tada
Bíonn gach rud dorcha.

Ciarán Ó Caisín,

Coláiste na bPiarsach, Ros Muc

Seán Hefleg

Bhí Seán Hefleg an-ramhar. Bhí bulaíocht á déanamh air ó thosaigh sé ag freastal ar Choláiste na Cluaine. Bhí an scoil go dona. Bhí na múinteoirí go dona ach bhí na daltaí níos measa. Bhí na múinteoirí an-ghránna, go háirithe le Seán, ach bhí bulaithe i meas na ndaltaí freisin.

Lá amháin i rith am sosa bhí Seán ina shuí ar bhinse lena chara dílis, Dara. Go tobann, tháinig Diarmuid Ó Ceallaigh trasna chucu.

"Cén fáth ar rugadh sibhse? Tá sibh go dona ag gach rud," a dúirt sé.

Ní raibh focal as Seán ná as Dara. Bhuail Diarmuid iad. Ansin rinne sé gáire beag.

"Chuir mé ceist oraibh! Cén fáth ar rugadh sibh?" a dúirt sé arís.

Sula ndúirt aon duine rud ar bith tháinig an múinteoir tíreolais ina dtreo.

"A Dhiarmuid, seas siar ó na buachaillí sin!"

Rinne Diarmuid é sin agus bhailigh sé leis. Tar éis na scoile bhí mí-ádh ar Sheán go raibh air siúl abhaile thar theach Dhiarmuda mar gheall ar na hoibreacha bóthair a bhí ar siúl. Agus é ag dul thar bráid chonaic sé athair Dhiarmuda ag screadaíl lena mhac. Níor tháinig Diarmuid ar scoil an lá dár gcionn ná an lá ina dhiaidh sin arís.

Fós, níl a fhios ag Seán céard a tharla do Dhiarmuid Ó Ceallaigh.

Oisín Ó Comhghain,

Coláiste Chroí Mhuire, An Spidéal

An Teorainn

Bhí Lúcas ina chónaí i Meicsiceo gar don teorainn. Bhí sé fós ag fanacht ar a phas. Ní raibh sé riamh trasna na teorann.

Ní raibh an saol éasca anseo. Níorbh é go raibh daoine ag fáil bháis leis an ocras ach ní raibh siad ag tuilleamh mórán airgid ach an oiread.

Oíche amháin agus é ag dul a chodladh, chuala sé torann taobh amuigh. Bhí a chairde ann, El Pinto, El Capone, Roderigo, Herando agus Juan. D'éirigh sé chun labhairt leo.

“Tá muid chun an abhainn a thrasnú,” arsa El Pinto.

Bhíodh sé i gcónaí ag iarraidh dul go Meiriceá lena chairde agus ba chuma leis é a bheith in aghaidh an dlí.

Chuir Lúcas a sheaicéad air. Bhí sé fuar go maith. Bhreathnaigh sé ar a uaireadóir. Bhí sé deich chun a haon de réir an chloig. Bhí siad i gceann de na háiteanna ab éasca leis an teorainn a thrasnú ach ní dhearna ceachtar acu riamh é. Bhí poll mór sa bhalla. Dhreap siad tríd gan stró. Ní raibh duine ar bith le feiceáil ar an taobh thall agus lean siad orthu ag siúl ar feadh cúpla míle. Bhí spotsolas ann anseo agus ansiúd ach bhí siad in ann fanacht as radharc.

Faoi dheireadh, shroich siad baile éigin. Bhuail fiosracht iad go dtí gur bhreathnaigh El Pinto ar a uaireadóir. Bhí sé a ceathair a chlog. Bheadh orthu dul ar ais. Shocraigh siad dul abhaile ar an bpointe. Agus iad ag siúl abhaile las soilse cairr taobh thiar díobh. Theann siad go dlúth le chéile ar thaobh an bhóthair ach chonaic an tiománaí iad. Baineadh geit astu nuair a thugadar faoi deara gurb é an Sirriam a bhí ann agus thosaigh siad ag rith. Níor rug an Sirriam ach ar Lúcas.

Cuireadh faoi chúram é agus nuair a ceistíodh é dúirt sé gur thit a phas amach as a phóca. An tráthnóna sin chuala sé a ainm á ghlaoch.

“Cá bhfuil Lúcas? Cá bhfuil Lúcas?”

Bhí a fhios aige ar an bpointe gurb é a athair a bhí ann. Bhí pas Lúcáis ag an athair. Tháinig an pas agus Lúcáis imithe ó bhaile. Thug an t-ath pas don Sirriam. Bhreathnaigh agus scaoil sé saor é.

Fiach Ó Murchú,
Coláiste Chroí Mhuire,
An Spidéal

Turas an Tíogair

Tagann na daoine lena dticéid
Fágtar slán, tugtar póg
Ar aghaidh leo ansin
Ar Thíogar na Cumhachta
Fágann an tíogar an stáisiún
Na paisinéirí ina bholg

Jenni-Rose Ní Éideáin,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Is Mise an Stoirm

Is mise an stoirm
Imríom cluichí libh
Is mise an stoirm
Cuirim peil ar ceal

Is mise an stoirm
Urchair an dúlra

Cian Ó hArrachtain,
Coláiste Eoin, BÁC

An Gadaí Ophelia

Ní raibh cead agat teacht
isteach i mo theach.
Ach – Ó, a thiarcais!
Bhris tú isteach.
Scríos tú na críospaí!
Bhris tú na brioscaí!
Chuir tú eagla ar an luch
a bhí a ithe a cuid cáis'.
Amach leat ansin is chuir tú
mo ghairdín chun báis

Aisling Ní Laoire,
Coláiste Pobail Ráth Chairm

Rinne grúpa scríbhneoireachta Choláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí, togra scríbhneoireachta faoi chúrsaí imirce. Seo cuid de na dánta a scríobh siad ...

Imní

Cá bhfuil mo chlann?
Cá bhfuil mo shaol?
Frásaí difriúla
Ag teacht ó gach béal

Mothaíonn sé difriúil
Bolaíonn sé aisteach
Ní maith liom an aimsir
B'fhearr liom an bháisteach

Leanbh ag caoineadh
Stiúgtha le hocras
Níl sé geal
Ní fheicim ach dorchadas

Pian i mo cheann
Pian i mo chroí
Ní mhothaím aon rud
Ach amháin imní

Molláí Ní Fhoghlú,
Coláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí

Ellis Island – Rap Oileán an Dóchais

Hey You! Sea tusa! Gabh i leith anseo chugam
Seas amach anseo - Sea, seas amach romham

Tá ceisteanna agam le cur ort anois
Mura bhfreagraíonn tú beidh orm thú a bhris'
A bhris' - a bhriseadh amach as an dtír
Mar sin bí cinnte go bhfuil gach rud fíor!

Cé tú? Cén t-ainm? Céard is ainm duit?
Brostaigh, go tapa. Tá freagra uaim anois!

Cad as? Cá háit? Céard is ainm don bhaile?!
Bhfuil clann agat? Imigh leat abhaile!

Cén fáth 'bhfuil tú anseo? Brón orm? Cén fáth?
Ní féidir leat do shaol a chaitheamh ar an trá!

Tá faoiseamh ort? Ní go fóill.
Tóg amach do pháipéir. Leag iad ar an mbord.
Tá súil agam go bhfuil gach rud in ord.

Wow. Tá ionadh orm anois. Tóg leat iad!
Tóg leat do chuid rudaí – Ligfidh mise tú tríd.

Seán de Faoite,
Coláiste an Eachréidh,
Baile Átha an Rí

Long an tSaoil Nua

Féachaint amach san fharraige
Tonnta na hÉireann ag éalú uaim
Blas aisteach ar an aer
Blas coimhthíoch
Blas an tsaol nua

Tá radharc agam ar Nua-Eabhrac
Leagaim súil ar an todhcháí
Níl mé cinnte
An mbeidh mé sa bhaile anseo?
An mbeidh mé ar mo shuaimhneas?
Nó an mbeidh mé ag stracadh leis an saol?

Óengus Ó Corcora,
Coláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí

An Turas

Trasna na dtionta dul siar, dul siar
Motháim an t-uaigneas, is mothaím an cian
Is fada an lá ó bhí mé gan phian
Ag fágáil na ndeor in Éirinn

D'iarr siad orm fanacht
Ach ní rogha dom é
D'iarr siad orm stopadh
Ach ní thuigeann siad
Mar nach raibh siadsan ansin
Nuair a shlog an dorchadas siar mé
Lámha garbh ag briseadh trí m'easnacha
Ag alpadh an aeir ó mo scamhóga
Ní raibh siad ansin
Níor chuala siad mé ag screadaíl
Focail chomh dearg leis an bhfuil
A chuireann smál ar an gcosán
Caithfidh mé é seo a dhéanamh
Caithfidh mé
Ar an eitleán mothaím anam na mban uilig
a rinne an turas seo romham
Agus anam na mban nach raibh in ann
I mo chroí tá Savita Halapanaver
Taobh liom: an Bandia Áine
Siúlaimid lámh i lámh a chéile
Mise agus taibhsí na mílte ban Éireannach
Ár gcroí ag preabadh le chéile
Caithim a meangadh mar chóta geimhridh
Coinneoidh sé an fuacht amach

Trasna na dtionta dul siar, dul siar
Motháim an t-uaigneas, is mothaím an cian
Is fada an lá ó bhí mé gan phian
Ag fágáil na ndeor in Éirinn

Sadhbh Goodwin,

Coláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí

Turas na Fáinleoige

Bhuail fáinleog m'fhuinneog
I rith na hoíche.
Níor thug mé faoi deara í
Go dtí an mhaidín dár gcionn.
Ní raibh tada le feiceáil uirthi
Seachas carbhat fada dearg.

Chabhraigh mé léi.
Thug mé dídean di.
Bhí sí deas cluthar faoi mo chúram.
Cén míle rud a bhí dearmadta aici
Ach an scata scalltán
A bhí fágtha ina diaidh?

Leah Ní Mhuirgheasa,

Coláiste an Eachréidh,

Baile Átha an Rí

Go Tóin Poill

Fágaimid an calafort
Barróg ghaoth an bhaile
Mar a bheadh scairf
Thart timpeall ar mo mhúineál
Réidh chun bualadh leis an ngaoth nua
A bheidh ag scuabadh mo chuid gruaige
Nuair a shroichimid talamh tirim

Gluaiseann an bád ar aghaidh
Ag luascadh siar is aniar.
Éiríonn na tonnta taobh thiar dinn
Ar nós eireabaill

Muid ag taisteal ar an míol mór miotail
Ceol ag imeacht le sruth ón inneall
Í ag luascadh le rince na farraige

Ach i lár an aigéin
Ionsaíonn spící na gaoithe fuaire
Ár míol mór miotail

Ar nós na farraige déanta as aer
Snámhann na héin agus siúlaimid
Inár dtaibhsí
inár bportáin ag an mbun

Eileen Ní Chluanáin,

Coláiste an Eachréidh, Baile Átha an Rí

An tEachtrannach

Is eachtrannach aisteach me
 Thuas anseo ag breathnú síos ar rudaí nach dtuigim
 Tá ceisteanna agam –
 Cén fáth a gcaitheann sibh spéaclaí nach ligeann daoibh
 solas álainn na gréine a fheiceáil?
 Cén fáth a mbíonn sibh ag caint leis na réalta?
 Cén fáth a bhfuil brat ar an ngealach? Ní libhse í
 Cén fáth a bhfuil dochar déanta don tsraith ózóin?
 Tá sí anseo chun sibhse a chosaint
 Is eachtrannach mé
 Ach nílim chomh haisteach libhse!

Cara Ní Cionna,
 Coláiste Íosagáin, BÁC

Blaincéad

Blaincéad clúmhach
 Ag smachtú na haimsire
 lena chuid mothúchán
 Ag bualadh leis an ngrian
 Chun beocht a thabhairt don ithir

Sarah Ní Mhaitiú & Saoirse Ní Chorráin,
 Coláiste Íosagáin, BÁC

An Fharráige Bhocht

Clocha, madraí, páistí
 Ag gortú na farráige

Splais, rith, léim
 Ag gortú na farráige

Is rud nádúrtha í
 Caithfimid í a shábháil

Ach ná bí buartha
 Tiocfaidh sí ar ais

Níl inti ach an fharraige

Megan Nic Aonghusa,
 Coláiste Íosagáin, BÁC

Mé Féin is Mo Mhate

Mé féin is mo mhate
 Chuamar ar date
 Bhí mé i state
 Nuair a chonaic mé mo mhate
 Í ag caitheamh seantreabhasair agus í ar date
 Mise i mo ghúna
 Is mé ag iarraidh cúnaimh
 Le state níos fearr a chur ar mo mhate

Ciara Ní Dhuinnshléibhe & Katie Ní Shúilleabháin,
 Coláiste na bPíarsach, Ros Muc

Labhraíonn an Phéist

Ar an bpáirc
 Buataisí peile
 Le d' thoil
 NÁ GORTAIGH MÉ!

Mairéad Nic Réamoinn,
 Coláiste Íosagáin, BÁC

Samhain

Fuairéamar briseadh seachtaine i gcomhair na Samhna anuraidh. I dtosach na Samhna a bhíonn Oíche Shamhna. Tá cáil ar an oíche sin mar deirtear go dtagann sprideanna na marbh go léir thar n-ais chun daoine a scanrú. Bíonn gach aon saghas cluichí á n-imirt ag leanaí Oíche Shamhna chomh maith. Téann leanaí ó thigh go tigh ag rá 'Bob nó Breab'. Téann siad ag tumadh i gcomhair úll i mbáisín uisce. Bíonn an cluiche le trí phláta ann chun do thodhchaí a thuar.

Níor dheineas mórán an oíche chéanna ach dul go dtí an Daingean le mo chairde. Cheapamar go mbeadh a lán daoine ann ach ní raibh duine ná deoraí le feiscint timpeall an bhaile!

Róisín Ní Bhrosnacháin,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Níl Aon Tinteán Mar Do Thinteán Féin

"Níl mé ag iarraidh fágáil, a Mham," a dúirt Aoibhinn.

"Níl an dara rogha agat. Tá an Astráil go hálainn agus tá tuarastal ard ag dul leis an bpost nua. Beidh teach breá mór againn díreach in aice na trá," a dúirt Mam.

Thosaigh na deora ag sileadh. Ní raibh sí ag iarraidh a cara dílis Mailí a fhágáil. Ní raibh sí ag iarraidh a scoil a fhágáil. D'fhág sí an seomra faoi ghruaim agus suas léi a chodladh.

Bhí orthu fágáil an tseachtain dár gcionn. D'fhág sí slán ag a cairde, a madra, a Daid agus a teach. Nuair a shroich siad an críochfort chonaic sí an t-eitleán amach roimpi agus bhuail faitíos í go dtarlódh drochrud éigin. Gheobhadh sí bás b'fhéidir. Nó b'fhéidir go bhfaigheadh sí cairde nua agus go dtaitneodh an teach nua léi níos mó ná a seanteach. Nuair a d'éirigh an t-eitleán ón talamh thosaigh sí ag smaoineamh faoin saol nua a bheadh aici.

Thuirling siad. Bhí an aimsir go hálainn. Bhraith sí sásta a bheith ann. Bhí an teach breá mór, an scoil an-fháiltiúil. Bhí gach rud ar fheabhas seachas aon rud amháin. Ní raibh aon Ghaeilge acu.

D'airigh sí uaithi an bháisteach den chéad uair. Tháinig brón uirthi. Bhí mian amháin ina croí, go mbeadh an seanteach sa tír seo, go mbeadh cairde a hóige anseo, go mbeadh Gaeilge ann ... go mbeadh Éire san Astráil. Thuig sí fírinne an tseanfhocail nach bhfuil aon tinteán mar do thinteán féin.

Lá amháin tar éis na scoile shíúil Aoibhinn tríd an doras agus chonaic sí iad. Bhí a cara Mailí ann, a Daid, a madra! Bhí an teach maisithe mar a bhíodh an teach sa bhaile. D'ardaigh a croí le háthas den chéad uair le trí seachtaine. Bhí a fhios aici go maith go mbeadh ar Mhailí fágáil uair éigin ach ba chuma léi mar don nóiméad áirithe sin bhí ríméad uirthi.

Isabelle Egan,
Coláiste Chroí Mhuire, An Spidéal

An Dainséar i bhFolach

Rollann an ceo isteach
Cosantóir na tintrí
Is í bhfolach
Tá dainséar ann
I ngan fhios don seachránáí
Ní thuigeann sé
Go bhfuil an deireadh ag teacht

Hannah Ní Nualláin & Orlaith Ní Mhaolmhuaidh,
Coláiste Íosagáin, BÁC

An Clog

Ag féachaint ar dhaoine
ag féachaint ormsa
Tugaim an t-am dóibh ach
Níthugann siad aon rud
ar ais domsa!

Doireann Ní Bhraonáin,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Barr an Chnoic

Go tobann, d'oscail Karen a súile. D'fhéach sí ar an gclog. A trí a chloig ar maidin. Bhí sé fós ródhórcha taobh amuigh chun tada a fheiceáil. Ní raibh fuaim ar bith sa teach ach a hanáil ag dul isteach is amach. Shuigh sí aniar go mall sa leaba agus chuir sí a cosa ar an urlár fuar. Phioc sí suas an tóirse a bhí in aice lena leaba tar éis soicind a chaitheamh á chuardach sa dorchadas. Bhí uirthi a súile a dhúnadh nuair a chas sí air é mar gheall ar cé chomh geal is a bhí sé. Rógheal b'fhéidir.

D'oscail sí an doras go cúramach agus shiúil sí amach sa phasáiste ag scairteadh solais roimpi chun an bealach a fheiceáil. D'aimsigh sí an doras tosaigh agus bhí sé leathoscailte aici nuair a chuala sí guth ag gloch amach a hainm taobh thiar di. A dheartháir óg a bhí ann.

"Tá mé anseo, a Jonathan," a d'fhreagair sí go ciúin.

Shiúil sé anall chuici. Bhí sé cosnóchta agus tóirse ina ghlac aige.

"Cá bhfuil tú ag dul?" a d'fhiafraigh sé.

"Tá mé ag dul chun Daid a aimsiú."

Bhí deich mbliana caite ó chonaic siad é go deireanach.

"Bhuel, má tá, tá mise ag dul leat. Ar aghaidh linn!" a d'fhreagair Jonathan.

Amach leo sa salachar báistí. Bhrúigh Jonathan a fhrairse dubh amach óna

shúile le lámh amháin. Bhí a chuid gruaige go hiomlán báite ag báisteach fhuar an gheimhridh.

"Bhuel, an bhfuil aon smaointe agat faoi cén áit a bhfuil sé?"

Chroith Karen a cloigeann.

"Tá eastát tithíochta thall ansin a bhí réasúnta saor nuair a d'imigh sé. Ceapaim gur chuala mé Mam ag caint faoi lá éigin."

Shín sí a méar i dtreo barr an chnoic, áit a raibh bruachbhaile le feiceáil.

"Barr Chnoc Dháibhí!" a d'fhreagair Jonathan. "Ó, 'Mhaighdean! Tá sin ar an taobh eile den chathair. Beidh muid ag siúl leathuair a' chloig, ar a laghad."

Lig Karen osna aisti.

"Tá a fhios agam ach níl aon rogha againn. Tá tú ag iarraidh Daid a fheiceáil nach bhfuil?"

"M'anam go bhfuil!" a dúirt sé. "Ní ligfeadh Mam dúinn é a fheiceáil go deo na ndeor. Ar aghaidh linn mar sin."

Thosaigh siad ar a n-aistear, a mbealach lasta ag na lampaí sráide. Ní raibh duine ná deoraí le feiceáil. Níor labhair siad ach an oiread ach chuimhnigh siad ar an bhfear nach raibh ina saol a thuilleadh. Bhí Jonathan in ann cuimhneamh ar a ghuth ach b'shin an méid. Bhí a haghaidh in intinn Karen agus an chaoi a ndéanadh sé gáire.

Tar éis tamaill, ghlac siad sos ionas

go dtiocfadh an anáil chucu arís. Bhí siad leathbhealach suas an cnoc agus an fharraige le feiceáil fúthu.

"Karen?" a dúirt Jonathan tar éis soicind.

"Sea?"

"Muna mbíonn sé ann, ag barr an chnoic, céard a dhéanfaidh muid?"

"Níl a fhios agam."

Thosaigh Jonathan ag siúl arís agus lean Karen é. Bhí an bháisteach ag éirí níos tromime. Bhí an bheirt acu fluich go craiceann ach ba chuma leo. Cheangail Karen siar a chuid gruaige fada rua.

Faoi dheireadh, shroich siad ceann scríbe, barr an chnoic agus thosaigh siad ag dul ó dhoras go doras ag fiafraí an raibh Jim Mac Dubhail ann ach. Ní raibh.

D'fhéach Jonathan ar an talamh.

"Rachaidh muid abhaile, mar sin?"

Leis sin, tháinig carr dubh suas an cnoc agus stop taobh leo. D'oscail an fhuinneog leictreach go mall.

"A Dhaid?" arsa Karen.

Tháinig meangadh gáire ar a haghaidh nuair a thug sí an fhéasóg rua faoi deara ...

Katie Ní Ghallachobhair,
Coláiste Chroí Mhuire, An Spidéal

An Domhan sa Spéir

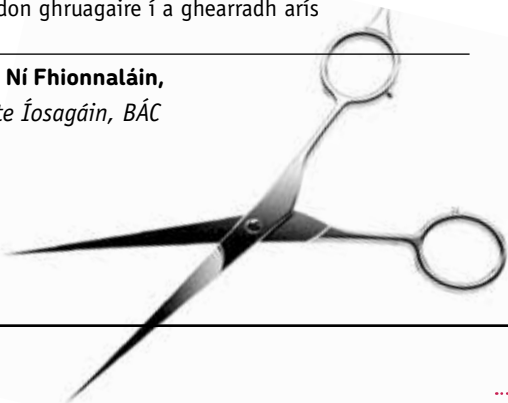
Is í an spéir an bogha báistí is mó ar domhan ach ní fheiceann aon duine í
 Is í an spéir áit chónaithe na bhfathach
 I rith oíche na bhfathach, lasann na fathaigh na tóirsí – sin í an ghrian
 Ach i rith an lae i dtír na bhfathach múchann siad na tóirsí agus sin é an dorchadas
 Tintreach agus toirneach – sin iad na fathaigh ag damhsa
 Uaireanta imríonn na héin folach bíog leo taobh thiar de na scamail
 Is é an domhan seo spéir na bhfathach

Aebhinn Ní Mhurchú,
Coláiste Íosagáin, BÁC

An Gruagaire

Tháinig gruagaire gaofar is ghearr sé gruaig an chrainn
 San earrach d'fhás sí ar ais lena dath nádúrtha glas
 Sa bhfómhar theastaigh athrú ón gcrann
 Agus dhathaigh sí ildaite í - donn, dearg, oráiste, buí
 Ach níor thaitin an ghruaig ildaite nua seo léi agus
 Lig sí don ghruagaire í a ghearradh arís

Kirsty Ní Fhionnaláin,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Ó Mhaidin go hOíche

Bíonn an ghrian
 ag scaladh go dian
 Coinníonn sé muid te
 Ach imíonn ag a deich

Tugann sí solas dúinn
 Ó lá go lá
 Ach imíonn san oíche
 Cén fáth? Cén fáth?

**Éabha Ní Ghionnáin
 & Shauna Ní Laoi,**
Coláiste na bPíarsach, Ros Muc

An Crann Ildaite

Sa gheimhreadh
 bainim díom mo chóta glas
 Ceannóidh mé ceann nua
 don samhradh seo chugainn

Saoirse Ní Bhroin,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Canbhás na Spéire

Chaith Dia péint bhán ar an gcanbhás gorm
 Phéinteáil sióga a gcaisleán ar an gcúlra bán
 Chlúdaigh díon dubh an chaisleáin an pictiúr álainn ildaite
 Ach lean solas beag leathbhriste air ag lonrú tríd an oíche

Cáit Ní Bheaglaoidh,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Cá bhfuil cónaí ort? An bhfuil tú bródúil as do cheantar? As an gceantar féin nó b'fhéidir as gné ar leith den cheantar? Thug roinnt daltaí léargas dúinn ar áiteanna éagsúla ar fud na tíre – ó Ros Muc go'n Cheathrú Rua, ó Chorr na Móna go Corca Dhuibhne.

Ros a'Mhíl

Is baile é Ros a' Mhíl atá thart ar fhiche míle siar ó chathair na Gaillimhe. Tá cúpla baile sa cheantar - Barr Roisín, Baile Láir, Tóin an Chnoic, Baile an tSléibhe agus baile nach bhfuil ann níos mó - An Seanbhaile.

I Ros a' Mhíl tá séipéal againn, Séipéal Chill Threasa. Tá siopa, Tigh Thaidhgín agus an bhunscoil áitiúil, Scoil Cholmille, Ros a' Mhíl.

Tá go leor logainmneacha sa cheantar. Ciallaíonn logainm ainm áite. Seo an míniú atá le logainmneacha Ros a'Mhíl.

Ros a' Mhíl: Tá dhá mhíniú leis an logainm seo. Dúirt dream amháin gur chiallaigh sé talamh le fear darbh ainm Mícheál. Dúirt dream eile gur míol mór a tháinig i dtír ann agus gur as sin a tháinig an t-ainm Ros an Mhíl. Ciallaíonn 'ros' píosa talún atá timpeallaithe ag uisce ar trí thaobh.

Barr Roisín: Barr coille bige. Bhíodh go leor crainnte anseo fadó ach níl siad ann níos mó, mar nuair a tháinig na Sasanaigh ghearr siad síos na crainnte chun longa a dhéanamh.

Baile Láir: Tá an míniú san ainm, tá an baile seo i lár Ros a' Mhíl.

Tóin an Chnoic: Baile atá tógtha ar thaobh chnoic.

Baile an tSléibhe: Is baile é atá tógtha go huile ar chnoc.

An Seanbhaile: Sa leabhar "Connemara" le Tim Robinson, tá cur síos ar an mbaile seo. Tá sé ráite thart ar am an ghorta mhóir gur dhíbir na tiarnaí talún a bhí san áit ag an am, Na Blácaigh, muintir na háite as an áit mar go raibh an talamh ann go maith. Chuir na daoine seo fúthu ansin i mBaile an tSléibhe. Níl fágtha anseo anois ach ballaí na dtithe a bhí ann fadó. Formhór na dtithe - níl aon duine ina gcónaí iontu anois:

Tá go leor staire ag baint le Ros a' Mhíl, cosúil leis an túr Martello nó "An Battery" mar a ghlaothar air. Tógadh an túr seo i dtús

an naoú haois déag chun an áit a chosaint ón bhFrainc. Ar aghaidh "An Battery" amach, amuigh sa bhfarraige, tá cloch darbh ainm "An Cannon". Tá sé cloiste agam go raibh baint ag an gcanóin a bhí sa mBattery leis seo.

Áit stairiúil eile i Ros a'Mhíl ná **Garraí na bPáistí**. Reilig atá anseo inar adhlacadh páistí a bhí gan bhaisteadh. Fadó ní raibh cead daoine a bhí gan bhaisteadh a adhlacadh i reilig bheannaithe. Go hiondúil, bhíodh píosa talún taobh amuigh den reilig - idir an mhuir is an reilig fágtha lena haghaidh seo. Mar gheall air seo, baisteadh páistí chomh luath agus ab fhéidir, ach faraor, ní mar sin a tharla i gcónaí, uaireanta fuair páistí bás go luath tar éis a mbreithe. Bhí bás páistí coitianta go maith fadó.

Tá páirc pheile i Ros a'Mhíl, freisin, darbh ainm an Chanáil. Cé go bhfuil páirc ann,

níl ár bhfoireann féin ag Ros a'Mhíl mar go bhfuil an áit mar chuid de pharóiste an Spidéil. Is é an fáth a bhfuil an Chanáil mar ainm ar an bpáirc ná nuair atá tú ag dul an bóthar thar an bpáirc tá draein uisce ar gach aon taobh den bhóthar.

Tá dhá chéibh againn i Ros a' Mhíl, ceann mór amháin as a n-imíonn na báid mhóra go hÁrainn agus céibh beag dárbh ainm Caladh na Muice. Tá Caladh na Muice síos ó chrosbhóthar Ros a' Mhíl roimh an gcéibh nua agus is as seo a bhíodh daoine ag tabhairt muca le díol go Gaillimh i mbáid fadó.

Is áit stairiúil i Ros a' Mhíl, áit a bhfuil go leor le feiceáil ann cé go bhfuil sé beag agus táim an-bhródúil as mo bhaile dúchais.

Arianna Nic Dhonnacha,
Coláiste Cholmille, Indreabhán

Súnámaí

Is mise an súnámaí
Is mise an galar
Is mise an leigheas

Éadbhard Ó Siocháin,
Coláiste Eoin, BÁC

An Cheathrú Rua

An Cheathrú Rua! M'áit chónaithe. Deir suíomh idirlín na Ceathrún Rua gur baile agus ceantar álainn i gcroílár Shlí an Atlantaigh Fhiáin in iarthar na hÉireann Tá sé sin fíor ach ní mhíníonn an abairt bheag sin cé chomh hálainn agus atá an áit.

Tugtar "An Cheathrú Rua" ar an áit mar is píosa talún rua nó garbh atá i gceist. Deirtear go raibh chuile dhuine ina chónaí in aice leis an gcósta ar dtús mar go raibh luach saothair le fáil. De réir mar a thosaigh daoine ag tógáil bóithre thosaigh daoine ag tógáil tithe níos gaire do shráidbhaile na Ceathrún Rua mar atá aithne againn anois air. Tá sé suite idir Cuan Chasla agus Cuan an Fhía Mhóir, i lár Chonamara agus i lár na Gaeltachta.

Deir staitisticí gur cainteoirí dúchasacha Gaeilge iad 839 de mhuintir an bhaile. Tá dhá scoil sa mbaile, Scoil Náisiúnta Mhic Dara agus Scoil Chuimsitheach Chiaráin agus tá an teagasc sa bpéire go hiomlán trí Ghaeilge. Mar gheall air seo tá Gaeilge ag gasúir an bhaile ó aois an-óg. Tarlaíonn imeachtaí an bhaile trí mheán na Gaeilge chomh maith. Tá an Cheathrú Rua an-tógtha leis an spórt agus tá na foirne spóirt ar fad ag obair trí mheán na Gaeilge. Tá peil Ghaelach, sacar, agus rugbaí le fáil ar an gCeathrú Rua. Tugann sé seans do dhaoine taitneamh a bhaint as an spórt agus úsáid a bhaint as a gcuid Gaeilge.

Tá comhlachtaí lán-Ghaeilge timpeall na háite cosúil le Raidió na Gaeltachta agus Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge. Chomh maith leis sin tá An Cromptán againn - foirgneamh le halla spóirt, seomraí ranga agus seomraí cruinnithe le gach aon sórt imeachtaí ó ócáidí lán-Ghaeilge atá daoine ag iarraidh a chur ar fáil.

I rith an tSamhraidh agus na Cásca bíonn dhá choláiste Gaeilge ag feidhmiú, Coláiste Cholumba agus Coláiste Chiaráin agus tagann níos mó ná trí chéad scoláire go dtí an dá choláiste chun Gaeilge a fhoghlaim agus taitneamh a bhaint as ár gceantar álainn.

Maidir leis an timpeallacht, tá Trá an Dóilín, trá álainn choirealach, ar cheann de na rudaí is tarraingte do thurasóirí. Mar gheall ar gur trá coirealach í is áit fíorshuimiúil, éagsúil í. Téann daoine síos ann le snámh agus seoltóireacht san uisce glan trédhearcach nó le pictiúir a thógáil de na radharcanna iontacha nó le hiad a phéinteáil. Tá brat gorm bainte amach ag an trá mar gheall ar ghlaineacht agus shábháilteacht.

Chomh maith le Trá an Dóilín tá trá eile shuimiúil ar an gCeathrú Rua, sin í Trá Bharr an Doire. Tá an trá féin go hálainn agus in aice leis an reilig agus le Teampall Bharr an Doire. Is é Teampall Bharr an Doire an fothrach is sine sa Cheathrú Rua. Deirtear gur thóg Naomh Smúchán as Árainn an teampall in aon oíche amháin. Maidir leis an seanreilig, deir daoine go bhfuil ar a laghad duine amháin as chuile chontae sa tír curtha ann.

An rud is fearr liomsa faoi m'áit chónaithe ná paráid na Féile Pádraig. Chuile bhliain tagann muintir an bhaile agus daoine ó na bailte timpeall na háite go sráidbhaile na Ceathrún Rua chun breathnú ar an bparáid mhór. Bíonn go leor daoine ag siúl sa pharáid, scoileanna agus naíonraí, gnólachtaí áitiúla agus go leor eile. Tá duaiseanna le buachaínt chuile bhliain agus mar sin cuireann daoine a lán iarrachta isteach. Déanann daoine flótaí móra agus iad fiordhathannach, iad bainteach le rudaí a bhí i mbéal an phobail i rith na bliana. Is breá liom féin an seó a dhéanann an fhoireann rugbaí, An Ghaeltacht, a fheiceáil mar déanann siad haka atá cumtha acu féin don pharáid agus iad gléasta i sciortaí hula agus péint ar a n-aghaidh. Ag an deireadh bíonn bronnadh duaiseanna ann.

Tar éis na paráide téann daoine isteach sa siopa áitiúil le huachtar reoite 99 glasa a cheannach in onóir don lá speisialta. Bíonn na tithe tábhairne lán go béal chomh maith, iad líonta le ceol, comhrá agus craic. Bíonn imeachtaí i Halla Éinne do na gasúir ar fad agus trucail taobh amuigh de. Bíonn daoine ar fud an tsráidbhaile agus iad lán le gliondar agus fuinneamh. Ní bhíonn duine le feiceáil gan meangadh gaire ar an aghaidh.

"Baile agus ceantar álainn i gcroílár Shlí an Atlantaigh Fhiáin in iarthar na hÉireann".

Ón suíomh idirlín sin an méid a bheadh ar eolas agat faoi m'áit chónaithe. Ach go dtí go mbeifeá i do chónaí ann, ní bheadh a fhios agat go díreach cé chomh speisialta agus atá sí.

Teresa Clifford.

Coláiste Cholmille, Indreabhán

Barr an Doire

Tá cónaí ormsa ar bhóthar beag darbh ainm Barr an Doire ar an gCeathrú Rua. Coill a bhí i mBarr an Doire ar dtús agus tá Barr an Doire suite 400 méadar ó bhaile na Ceathrú Rua.

Ag deireadh mo bhóthair tá trá agus reilig suite. Deirtear go bhfuil duine ar a laghad as chuile chontae in Éirinn curtha sa reilig sin. Gach Domhnach Cásca léitear Aifreann sa reilig sin ag a cúig a chlog ar maidin. Tá teampall Bharr an Doire suite in aice na reilige. Is é an teampall seo an fothrach is sine atá ar fáil ar an gCeathrú Rua. Ceaptar gur tógadh é thart ar an gcúigiú céad déag, mar gheall ar an doras gotach atá air agus an fhuinneog leis an dearadh cuarlíneach. Deirtear gur thóg Naomh Smúchán - a tháinig as Árann - é.

Tá an Cheathrú Rua suite idir Cuan Chasla agus Cuan an Fhir Mhóir, 40m ciliméadar siar ó chathair na Gaillimhe. Tugtar Paróiste an Chillín ar an áit freisin mar gheall ar an teampall atá thíos i mBarr an Doire. Bhíodh séipéal beag ar bharr chnocán Bharr an Doire freisin ach leag na Sasanaigh é. Sa tseanaimsir d'ímigh na daoine timpeall le hasail nó capaill le cairt á dtarraingt acu. San am sin bhí siopa beag grósaera ann agus áit freisin ag dochtúir agus fiacloír. Nuair a bhíodh na daoine ag iarraidh a gcuid beithíoch agus a gcuid ainmhithe a dhíol bhíodh orthu dul an bealach fada ón gCeathrú Rua go Bearna de shiúl na gcos.

Sa bhaile anois tá dhá shiopa grósaera, siopa crua earraí, siopa spóirt, dhá ghruagaire, clinic sláinte, trí bhialann, dhá chaifé, óstán, cógaslann, leabharlann, teach tórraimh agus cheithre theach tábhairne. Is mór an difríocht atá ann ón am fadó.

Tá bunscoil agus meánscoil ann agus an teagasc á dhéanamh trí mheán na Gaeilge. Is í an Ghaeilge príomhtheanga na háite. Sa samhradh tagann déagóirí as contaetha ar fud na hÉireann anseo chun Gaeilge a fhoghlaim. Fanann siad le teaghlaigh áitiúla ar feadh trí seachtaine.

Trí chiliméadar go leith ón mbaile tá Trá an Dóilín a bhfuil cáil air mar gheall ar an gcoireal mín atá le fáil ann. Ní coireal ceart atá ann ar chor ar bith ach alga coiréilíneach. Tá an trá seo go hálainn. Tagann go leor cuairteoirí chuile bhliain chun í a

fheiceáil.

Tá cáil ar an gCeathrú Rua freisin mar gheall ar na báid a a dtugtar húcéirí na Gaillimhe. Bíonn Féile an Dóilín ar siúl gach Lúnasa, an fhéile is mó dá leithéid in Éirinn. Bíonn na "Báid Mhóra" agus na "Leathbháid" páirteach ann. Bhíodh na báid seo in úsáid fadó le móin a thabhairt go hÁrann agus go Co. an Chláir. D'úsáid siad na báid seo freisin le droimleac a thabhairt ó Árann go dtí an reilig i mBarr an Doire. Gleoiteoga an t-ainm a bhí ar na báid níos lú a d'úsáid le hiascach. Tá na báid seo le feiceáil i gCaladh Thaidhg, an phríomhchéibh a d'úsáid na Ceathrú Rua. Ón gcéibh seo ar an lá breá, is féidir sléibhte Chonamara, Na Beanna Beola, a fheiceáil. Sa lá atá inniu ann an príomhrud a dhéanann na báid seo ná rásaíocht. Ceann de na báid is cáiliúla sa Cheathrú Rua ná "An Mhaighdean Mhara". Bíonn rásaí currach ar siúl ar Loch an Mhuilinn, an loch is gaire don bhaile, gach bliain. Bíonn an fhéile "Cruinniú na mBád" ar siúl gach bliain ón gCeathrú Rua go Cinn Mhara trí chuan na Gaillimhe. Tá club spóirt ar an gCeathrú Rua freisin agus CLG na Ceathrúin Ruaidhe an t-ainm atá air. Bíonn siad ag traenáil ar Pháirc an Chathánaigh. Tá páirc spraoi do ghasúir tógtha díreach in aice na páirce seo.

Sin turas trí m'áit chónaithe agus caithfidh tú a rá go bhfuil rudaí suimiúla le fáil ann.

Shauna Ní Loideáin,

Coláiste Cholmcille, Indreabhán

Clochár an Locha

Clochár an Locha an t-ainm atá ar an áit ina bhfuil cónaí ormsa. Tagann an t-ainm ó Loch Chearra agus sa chás seo ciallaíonn “clochar” áit chlochach, charraigeach ar an gcriathrach.

Tá an áit suite ó thuaidh ón Tulach Fhada, ar bhóthar Chlochár na gCon i gceantar an Locháin Bhig. Tá sé thart ar dhá mhíle ón gcladach agus beagán os cionn míle ón bpríomhbhóthar. Tá sé ar cheann de na háiteanna is airde i gCois Fharraige. Tá binsmharc an tsuirbhé Ordanaís ar chloch bhóthar an phortaigh a léiríonn go bhfuil muid 250 troigh os cionn leibhéal na farraige. Trí theach atá i gClochar an Locha agus is tithe nua atá i bpéire acu. Idir na trí theach tá thart ar dheichniúr ina gcónaí ar an mbaile. Tá neart capall agus beithíoch ar an talamh agus bíonn móin á baint ar an bportach.

Cé go mb'fhéidir go gceapfá gur áit iargúlta í Clochar an Locha, is áit í a mbíonn tarraingt uirthi i rith an tsamhraidh nuair a bhíonn daoine ag baint na móna. Bíonn go leor daoine ag siúl is ag spaisteoireacht ann freisin mar go bhfuil radharc ar Loch Chearra agus amach ar Chuan na Gaillimhe ón áit.

Ceantar caomhnaithe dúlra atá ann freisin. Tá giorriacha, cearca fraoigh agus pocairí gaoithe go fairsing. Fraoch agus cíb is mó atá ar an talamh agus tá an ceannbhán bán ag fás go coitianta, rud a chiallaíonn go bhfuil an áit saor ó thruaillí. Tá na magairlí meidhreacha fairsing go maith ach tá siad neamhchoitianta timpeall na tíre.

Thíos ag Loch Chearra bíonn corra éisc ag neadú cois locha. Tá bricíní beaga sa loch agus bíonn lachain agus ealaí ann go minic. Ainmníodh Loch Chearra i ndiaidh mhuintir Chearra atá ina gcónaí sa cheantar leis na céadta bliain. Luaitear Micil Mhic Cearra le Scorach Ghlionnáin, laoch a bhí sa cheantar thart ar 1830. Bhí sé ar dhuine de na daoine a chabhraigh leis an Sorach agus é ag goid ó na daoine saibhre agus á roinnt le bochtáin na háite.

Tá tagairtí ag Peadar Mac Thuathaláin ina leabhar Peadar Chois Fharraige do Chlochár an Locha agus don cháil a bhí ar mhuintir Chlochair as an bhfiach. De réir an méid atá scríofa bhí cúnna maithe seilge acu.

Ós ag caint ar rudaí a raibh an-cháil orthu i gClochar an Locha atáimid, bhíodh cáil fadó ar an bpoitín as Clochar na Locha. Tá ceadúnas anois faighte ag duine de bhunús na háite le poitín a dhéanamh go dleathach agus tá sé á dhéanamh i mBóthar na Trá. Micil an t-ainm atá ar an bpoitín i gcuimhne Mhicil Chearra, fear a dhéanadh an poitín i gClochar an Locha fadó. Ba é seo athair Jimí Chearra, fear áitiúil a bhfuil a chuid seanchais foilsithe i bhfoirm leabhair aige.

Áit álainn é Clochar an Locha agus tá an-bhród orm go bhfuil mé i mo chónaí ann.

Aifric Ní Scolaí,

Bliain 5, Coláiste Cholmcille, Indreabhán

Corr na Móna

Glas le féar
Tá cnoic ann
Cnoic is ba ann
Glas le féar
Tá ba is caoirigh ann
Is tá mise ann
I gCorr na Móna

Róise Ní Ghabháin,
*Coláiste Naomh Feichín,
Corr na Móna*

An Lon Dubh

'Sé an lon dubh an t-éan is fearr liom. Tagann an t-ainm ó na cleití dubha atá air. Deirtear go bhfuil sé 'chomh dubh le pic.' Chím an lon dubh suite sa choill ar imeall mo ghairdín gach lá. Tagann an ceol is binne uaidh. Is éan cúthaileach é. Níl sé ar nós na n-éan eile. Tá gob álainn oráiste air Nuair a chionn tú é ar dtús, b'fhéidir go gceapfá gur préachán é ach tá sé seo níos deise. Seo scéal a bheidh im' chuimhne go deo na ndeor. Bhíos istigh i gcaisleán ar chnoc le Katie Taylor, Donald Trump, An Gooch agus mo príomhoide. Bhíodar go léir ag pleanáil cóisire do mo bhreithlá. Shiúil mé isteach agus, go tobann, dhún an doras taobh thiar díom. Bhíomar greamaithe istigh ann.

D'fhéachamar amach an fhuinneog agus cé a bhí ann ach an lon dubh. D'imir sé cleas orainn. Dúirt Donald Trump leis: 'Is duit is measa.'

Dúirt an príomhoide: 'Bileog bhuí.'

Lig an t-éan beag fead.

Finn Dáibhís,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

An Lon Dubh

Is maith liom an lon dubh
Mar ligeann sé fead álainn as.
Tá dath glanbhuí ar a ghob,
Tá eireaball fada dubh air
Sciatháin dhubha chomh maith.
Chonaiceas ceann i mBleá Cliath uair
Is amhrán aoibhinn á chanadh aige.

Caoimhe Ní Bheaglaoidh

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

An Spideog

Éan beag donn le hucht dearg is ea an spideog. Tá sían-chomónta in Éirinn agus i Sasana ach tá gean ag daoine di ar fud an domhain. Is siombail den Nollaig í an spideog agus bíonn a lán cártaí Nollag leis an éan beag seo léirithe orthu.

Fuaimníonn guth na spideoige mar ghiolc ar maidin nuair a éiríonn an ghrian. Bíonn clisteacht i súile dubha an éin bhig ach, fós, tugann na cait isteach iad mar bhronntanais dá n-úinéirí.

Tá scéal ann faoin spideog – go bhfuil siad bainteach le spioraid na marbh. B'fhéidir go bhfuil sé fíor, mar chonaic mé spideog tar éis bhás mo sheanathar agus tar éis bhás mo chait.

Beireann an t-éan beag seo ar chroí na ndaoine timpeall an domhain

Michael Holden,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Madraí Uisce

Ní bhíonn madraí uisce róchomónta i mBaile an Fheirtéaraigh. Ní fhaca mé ceann riamh ann. An t-aon uair a chonaiceas ceann ab ea istigh i dTrá Lí, san Ionad Bogach, agus bhíodar ag snámh timpeall san uisce, ag spraoi lena chéile.

Bhí dath saghas rua donn orthu agus d'fhéachadar óg go leor.

Ba bhreá liom dá mbeadh níos mó díobh i gCorca Dhuibhne mar is ainmhithe áilne iad.

Sarah Ní Chualáin,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Uisce

Uisce, uisce, sin iad na tuilte
Tá na tuilte ag tuile
Ag tuile anseo
Tá an ghaoth chomh láidir
Chomh láidir anseo
Tintreach is toirneach
Tá an spéir bán, bán ...

Síofra Pheneann Soighe,

Coláiste Naomh Feichín, Corr na Móna

Duilleog

Beo ar an gcrann
Ag fánaíocht leis an ngaoth
Marbh ar an talamh

Deirdre Ní Ailín,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Ceist

Tagann siad
I gcruthanna éagsúla

Mór nó beag
Uaireanta ag caoineadh

Ní cheistíonn aon duine
na cruthanna seo

Cén fáth nach féidir
a bheith mar sin le daoine?

Falistine Kamel,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Duilleog

Is duilleog bheag mé thuas ar an gcrann
Anois i mo luí, i mo luí ar an talamh
Ní féidir liom dul suas ar ais ann

Shauna Ní Bhuachalla,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Féar

Gruaig na hithreach
Cairpéad na n-ainmhithe
Foraois na bhfeithidí
Lucht leanúna na gaoithe

Lag ina aonar
Láidir le chéile

Sinéad Ní Fhlannabhra,

Coláiste Íosagáin, BÁC

Mo Mham

Mo chara, mo laoch,
Ag cabhrú liom i gcónaí,
An duine is fearr ar domhan,
Sin í mo laoch,
Mo Mham.

Alanna Nic Láimh,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

An Scamall

Is mise an scamall
Scaipim mothúcháin ar fud an domhain
Scaipim grá agus fearg
Uaigneas agus brón

Dan Rodin,

Coláiste Eoin, BÁC

Ocraas

Duine ag seinnt ceoil ar drochfheadóg íseal
Zeus ag béiceadh, ag iarraidh stéig' le haghaidh dinnéir
Déanann Dia burpáil tar éis a dhinnéir siúd
Tosaíonn sé ag caoineadh mar nach bhfuil aon uachtar reoite ann

Adam Ó Máille,

Coláiste Naomh Feichín, Corr na Móna

An Beart

Ba ghnáthpháiste í Síle. Chuaigh sí ar scoil agus rinne sí na rudaí uilig a dhéanann gach páiste. Lean an saol ar aghaidh mar ba ghnách go bhfuair sí beart aisteach lena hainm scríofa air ar leac an dorais. Thug sí an bosca léi go dtí a seomra, áit nach gcuirfeadh duine ar bith isteach ná amach uirthi. Chroith sí an bosca ar dtús go bhfeicfeadh sí cén sórt torainn a thiofadh as. Baineadh geit mhór aisti nuair a chuala sí an ghéog. D'oscail sí é go sciobtha mar bhí sceitimíní an domhain uirthi le feiceáil céard a bhí ann. Nuair a bhí an cairtchlár bainte aici céard a chonaic sí ach koala beag. Níorbh aon ghnáthkoala a bhí ann, áfach. Ba cheann beag corcra a bhí anseo le súil chomh mór leis an spás. Bhí an-oiread iontais uirthi gur fágadh í ina staic i mbéal bearna ar feadh nóiméid. Tháinig sí chuici féin nuair a thosaigh an koala ag dreapadh amach. Thug sí faoi deara ansin go raibh nóta ag bun an bhosca a dúirt.

“Is féidir leat an koala seo a choinneáil ach caithfidh tú geallúint a dhéanamh nach bhfeicfidh duine ar bith ach tusa riamh é.”

“Éasca,” a dúirt Síle léi féin. “Coinneoidh mé é i mo mhála scoile” Ach ní raibh an gheallúint chomh héasca le coinneáil is a cheap sí.

An lá dár gcionn bhí sí ag siúl ar scoil nuair a chuala sí géog óna mála scoile.

“Caithfidh tú fanacht ciúin,” a dúirt sí leis ach níorbh é sin an plean a bhí ag an koala. Rinne Síle tréan-iarracht é a choinneáil ciúin ach bhí sí tinn tuirseach dó ag deireadh an lae. Shocraigh Síle dearmad a dhéanamh ar an lá agus seans eile a thabhairt don koala an chéad lá eile. Ach ba mheasa fós a bhí sé. Briseadh ar a foighid ar deireadh.

Bhí Síle chomh crosta leis an koala gur leag sí é ina bheart ar leac an dorais, tí Shiobháin. Ba í a namhaid scoile í agus níor scríobh sí rud ar bith sa nóta faoi é a bheith dána. D'fhág sí ag Siobhán é sin a oibriú amach.

Matilde Warsop,

Coláiste Chroí Mhuire, An Spidéal

Scamall

Eitlím sa spéir
Déanaim pictiúir
Ainmhithe de gach sórt
Uaireanta déanaim
Caoineadh san oíche

Hugh Ó Domhnaill,

Coláiste Eoin, BÁC

Mo Chéad Chomaoineach

Bhí mé ocht mbliana d'aois nuair a rinne mé mo chéad chomaoineach. Dhúisigh mé go luath ar maidin agus sceitimíní orm. D'ith mé mo bhricfeasta agus chuir mé mo ghúna bán orm. Chuir mé trlseán Francach i mo ghruaig. Nuair a chuaigh mé go dtí an séipéal, bhí mo Mhamó is mo Dhaideó ón dá thaobh den chlann ann. Bhí mo dhá aintín ann agus bhí dhá cheann dem' uncaílí ann.

Bhí lá ana-dheas agam. Bhí siad ag tógaint an-chuid pictiúirí. Tar éis an Aifrinn, chuaigh mise agus mo mhuintir go dtí an scoil. Bhí cístí agus rudaí deasa ann agus bhí féasta ceart agam ina dhiaidh sin.

Bhí lá dem' shaol agam an lá sin.

Niamh Nic Gearailt,

Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Léirmheas Scannáin Thor: Ragnarok

Chuaigh mé ag breathnú ar scannán nua Marvel le linn shaoire na Samhna seo caite. Is é seo an cúigiú scannán den tríú sraith atá cruthaithe ag Kevin Feigi. Is é seo an tríú scannán Thor agus - dar liomsa - an scannán is fearr fós.

Tá na carachtair an-bharrúil agus úsáidtear pláinéad nua in áit an domhain. Ag tús an scannáin faigheann Odin bás agus cuireann sé in iúl do Thor agus do Loki go bhfuil deirfiúr acu, Hella. Sular tháinig Thor agus Loki ar an saol bhí Odin agus Hella ag marú agus ag teacht i gceannas ar na ríochtaí ar fad go dtí gur thuig Odin nach raibh aon cheart acu é seo a dhéanamh. Cuireann Odin Hella go príosún rúnda ach nuair a fhaigheann seisean bás scaoiltear saor í.

I mo thuairimse, rinne gach aisteoir sár-iarracht sa scannán seo idir Chris Hemsworth, Tom Hiddleston, Kate Blanchett agus Mark Ruffalo. Thaitin carachtar Hulk liom sa scannán. Cé gur chaith sé dhá bhliain i bhfoirm Hulk, is féidir leis caint agus rudaí a thuiscint. Ba é Korg an carachtar ab fhearr liom. Bhí sé fíorbharrúil an t-am ar fad. An stiúrthóir, Tikio Watlidi, a ghlac an ról mar Korg.

Cé gur thaitin an scannán go mór liom agus gurb é an scannán “Thor” is fearr é, bhí cúpla fadhb agam leis. Níor thaitin an carachtar Hella liom mar fhrithlaoch agus níor cheap mé go raibh an greann an-ghreannmhar i gcónaí. Uaireanta ní raibh an

scannán chomh barrúil is ba cheart dó a bheith.

Ceann de na rudaí ab fhearr sa scannán ná gur bhris Hella an casúr Mjolnir ag tús an scannáin. I rith gach

scannáin roimhe seo chonaic muid Thor ag úsáid casúir a bhí aige agus b’shin an méid. Faoi dheireadh bhí sé in ann a bheith níos láidre ná mar a bhí sé roimhe, gan Mjolnir. Thaitin sé liom freisin gur thug Stan Lee bearradh gruaige dó (faoi dheireadh thiar thall).

Is scannán an-bharrúil é Thor: Ragnarok le haisteoirí agus stiúrthóir den scoth. Sílim go bhfuair siad go leor ionsparáide ó James Gunn agus Guardians of the Galaxy ach táim sásta go ndearna siad athrú ar na scannáin Thor.

Tugaim ard-mholadh don scannán agus ná bí buartha muna bhfaca tú gach scannán Marvel a tháinig roimh an scannán seo. Ní gá iad a fheiceáil chun sásamh a bhaint as an gceann seo. Tá lear maith acu ann faoin am seo, dár ndóigh, dá mba mhaith leat tuilleadh aithne a chur ar na carachtair. Tugaim trí réalta go leith don scannán seo.

Iseult Ní Fhoighil,
*Coláiste Cholmcille, Indreabhán,
Co na Gaillimhe*

Mo Thaithí Ag Imirt Rugbaí

Thosaigh mé ag imirt rugbaí sa chlub áitiúil nuair a bhí mé seacht mbliana d'aois.

Bhí mé ag imirt leis an gclub sacair a bhí trasna an bhóthair ón gclub rugbaí agus bhínn i gcónaí ábalta daoine a fheiceáil ag imirt rugbaí. Cheap mé gur fhéach sé go hiontach agus bhí mé an-tógtha leis mar chluiche.

Chomh maith leis sin, bhí duine de mo chairde is fearr ag imirt leis an gclub rugbaí agus bhíodh sé i gcónaí ag insint dom faoin méid spraoi a bhíodh aige agus é á imirt. An séasúr ina dhiaidh sin, thréig mé an sacar agus chláraigh mé mar bhall den chlub rugbaí. Ní raibh mé ach seacht mbliana d'aois. Thosaigh mé ag traenáil leis an bhfoireann faoi ocht. Lean mé orm agus inniu bím ag imirt leis an bhfoireann

faoi ocht déag.

An rud is mó a thaitníonn liom faoin spórt ná an cairdeas idir na daoine go léir atá ar an bhfoireann.

Chomh maith leis sin, is spórt iontach é do pháistí óga mar múineann sé dóibh conas meas a léiriú do dhaoine eile - don réiteoir, do na himreoirí eile, do na traenálaíthe agus do na bainisteoirí.

Rud eile faoin rugbaí ná go bhfuil áit ar an bpáirc do gach aon duine, is cuma iad a bheith mór nó beag, tanaí nó láidir.

Mholfainn do gach páiste agus do gach déagóir triail a bhaint as rugbaí a imirt. Deis aclaíochta iontach é don chorp agus bíonn craic iontach ag baint leis.

Eoin Ó Conchubhair,
Gaelcholaiste Phort Lairge

Mise, an chaid agus Colm Cúipéir

Nuair a bhíos timpeall ceithre bliana d'aois, bhíos ag siúl ar an dtráigh le mo Mham agus bhí caid i mo lámh. Bhíomar ag siúl thairis Ghallarus agus chuala glór ag teacht ón ngort. Ritheas isteach an geata agus chonac na himreoirí ag traenáil. Chuaigh mé suas go dtí an traenálaí le mo Mham agus chuir sí ceist faoi cén aois a chaithfinn a bheith chun imirt?

'Cúig bliana d'aois,' a dúirt an traenálaí ach lig sé dom leathuair an chloig traenála a dhéanamh leo. Bhí orm fanacht cúpla seachtain eile sula mbeinn ábalta imirt leo. Chuaigh mé abhaile an tráthnóna sin agus mé chomh sásta le rí. Is é Colm Cúipéir mo laoch mar is imreoir caide den scoth é agus tá scil iontach aige. D'fhéadfainn an lá ar fad a chaitheamh ag féachaint air mar is imreoir álainn é. Tá a dhá chos an-mhaith agus faigheann sé scóranna gleoite i ngach cluiche. Tá a lán bonn Uile-Éireann buaite aige don chontae agus ceann amháin dá chlub, na Cróchaigh. Tá sé tar éis éirí as imirt don chontae ach tá sé fós ag imirt dá chlub.

Ben Ó Briain,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Míorúilt

Leabhar duitse
 Míorúilt na bhfear
 Úsáideann tú mé
 Ó lá go lá
 Ach níl ionam
 Ach pictiúr i do cheann

Seán Ó Maoltuile,
Coláiste Eoin, BÁC

Osclaím d'intinn

Osclaím intinn an pháiste
 Is breá liom na mothúcháin a léamh
 Ar na haghaidheanna
 Ní féidir liom labhairt ach
 Is féidir liom do mhothúcháin a athrú

Ethan Ó Cnáimhsí,
Coláiste Eoin, BÁC

Bea?

Is leabhar mé
 Céard a dhéanaim?
 Nílím cinnte
 Nílím beo –
 An bhfuil?

Marcis Mac Gabhann,
Coláiste Eoin, BÁC

An Cluiche Mór

Thosaíomar amach go hiontach.
 Tar éis cúig neomataí bhíomar báide chun cinn.
 Thug sé spiorad agus anam dár lucht féachana
 Agus iad ag canadh go binn.
 Ach mo léan géar, ní rófhada
 A bhíomar chun cinn
 Mar fuair Christian Eriksen báide
 Fuair sé trí cinn.
 Dhein Eriksen amadáin
 Dár gcúlaithe lena bháidí
 Ní raibh misneach ag éinne acu
 Fiú Cyrus Cristí.
 Níl aon imreoir rómhaith
 Againn seachas James McLean
 Ach bíonn sé ina chodladh
 Go gcanann an lucht féachana go binn.
 Ní bheidh foireann na Poblachta
 Ag glacadh páirte i gCorn an Domhain
 Ach an chéad uair eile, gan dabht
 In aon chor beimid ann.

Antaine Ó Séaghdha,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Louise Ní Mhuircheartaigh

Imríonn Louise Ní Mhuircheartaigh caid i gcomhair Chiarraí. Is imreoir den scoth í. Tá a lán de ibhonn na Mumhan aici agus ba bhreá liom bheith cosúil léi nuair a bheidh mé níos sine. Tá sí ag imirt le Chiarraí sna sinsir le tamall anois.

Tá gruaig rua aici. Tagann sí ó mo cheantar féin agus is duine ana-dheas í. Tá a lán scileanna aici agus ba cheart di bheith mórtasach as a cuid buanna.

Tá a fhios ag madraí an bhaile gur sár-imreoir caide í.

Katie Ní Bhriain,
Pobalscoil Chorca Dhuibhne

Suím ar an tseilf

Suím ar an seilf cuid mhaith den lá
 Ach má bhaineann tú liom
 Súfaidh mé do smaointe uilig

Ruadhán Mac Giolla Phádraig,
Coláiste Eoin, BÁC

Mo Chlann Mhór

Is mise an leabharlann. Táim an-sean.
 Tá na mílte páiste agam. Is iad na leabhair
 go léir mo pháistí. Tá cuid de mo pháistí
 seachtó bliain d'aois agus cuid acu
 chomh hóg le trí mhí. Tagann a lán daoine
 ar cuairt chugam beagnach gach uile lá.
 Bíonn daoine i gcónaí ag tabhairt mo pháistí
 abhaile leo. Tá sé ceart go leor ach amháin
 nuair nach dtugann siad ar ais iad!

Elizabeth Ní Cheallaigh,
Coláiste Íosagáin, BÁC

Comhar

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

Tá COMHAR faoi chomaoin ag COGG
as maoiniú a chur ar fáil don iris seo